

INTERJÚ

„Tisztelet az elődöknek, nyitottság a jövőnek” Interjú Barabás Andrea Tünde professzor asszonnyal, az Országos Kriminológiai Intézet igazgatójával

‘Respect for the past, openness to the future’
Interview with Prof. Dr. Andrea Tünde Barabás CSc,
Director of National Institute of Criminology

Szabó Csaba

Dr. PhD, főszerkesztő-helyettes, egyetemi docens,
rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége,
Széchenyi István Egyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
csaba.szabo3@bm.gov.hu

Magyar
Belügyminis-
terium

Fazekas-Pátyodi Szandra

szerkesztőségi munkatárs
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
szandra.patyodi@bm.gov.hu

Magyar
Belügyminis-
terium

Absztrakt

Dr. Barabás Andrea Tünde professzor asszony az alkalmazott kriminológia, viktimológia és mediáció elismert magyarországi tudósa. Három évtizedes oktatói, kutatói és vezetői tevékenysége új állomásaként 2022 augusztusától az Országos Kriminológiai Intézet (OKRI) igazgatói tisztségét is betölti. Ezen apropóból avatott be minket szakmai életútjának főbb állomásaiba, vezetői ars poeicájába, és az OKRI előtt álló, régi múlttal bíró feladatokba és új kihívásokba. Igazgató asszonnyal dr. Szabó Csaba főszerkesztő-helyettes és Fazekas-Pátyodi Szandra szerkesztőségi munkatárs beszélgetett.

Kulcsszavak: kriminológia, alkalmazott kutatás, Országos Kriminológiai Intézet

Abstract

Professor Andrea Tünde Barabás is a renowned Hungarian scholar of applied criminology, victimology and mediation. As a new step in her three decades of teaching, research and leadership, she will also take up the post of Director of the National Institute of Criminology from August 2022. On this occasion, she gave us an insight into the main stages of her professional career, her ars poetics of leadership and the old tasks and new challenges facing National Institute of Criminology. The Director was interviewed by dr. Csaba Szabó, deputy editor-in-chief and Szandra Fazekas-Pátyodi editorial staff member.

Keywords: criminology, applied research, National Institute of Criminology

Professzor asszony 2022. augusztus 1-jétől tölti be az Országos Kriminológiai Intézet igazgatói tisztségét. Szakmai múltjából milyen főbb pontokat emelne ki, amelyek ezen feladat ellátásához vezettek?

Hivatali előmenetelem megkerülhetetlen állomása, hogy már harminc éve dolgozom az intézetben – a kétezres évek elejétől osztályvezetőként –, így olyan ismereteim és tapasztalatom van az intézet működését illetően, amely megkönnyíti a vezetői helytállást. A szakmai-tudományos előmenetelemtel tekintve azt mondhatom, hogy tisztességgel végigjártam a tudományos élet lépcsőit. Az OKRI-ba érkezésem előtt három évet kutattam az ELTE Kriminológiai Tanszékén, majd egy évet töltöttem Svájcban az alternatív büntetésekkel kapcsolatos kutatásaim révén. Intézeti pályám kezdetén védtem meg kandidátusi disszertációm, és onnantól folyamatosan kutattam. Több nemzetközi együttműködés keretében zajló projektben vettem részt, amelyek erősítették nemzetközi

szakmai kapcsolataimat. Ebben sokat segített a nyelvtudásom, amelynek fejlesztésére mindig nagy hangsúlyt fektettem. Úgy vélem, hogy e kettő, a hivatali és szakmai fejlődés együttesen volt szükséges ahhoz, hogy elnyerhessem az igazgatói kinevezést. Lényeges, hogy a rendszert, a vezetési feladatokat is ismerje, átlássa a vezetőaspiráns, ugyanakkor egy tudományos intézetnél nagyon fontos, hogy a jelentkező rendelkezzen tudományos előélettel, eredményekkel is, amelyek egy ilyen intézet vezetőjétől elvárhatók. Ebből a szempontból meg kell említenem az NKE-en végzett munkám jelentőségét is, hiszen ott kaptam lehetőséget arra, hogy habilitáljak, egyetemi tanári kinevezést nyerjek el, amely ugyan nem volt feltétele a vezetővé válásnak, de kétséget kizáróan jelentős lépése volt szakmai pályafutásomnak. A teljes életpályámat tekintve kulcsfontosságot tulajdonítok a folyamatos fejlődésnek: a tudományos színtéren soha nem elégedhetünk meg azzal, amit elértünk, hanem mindig egy lépéssel előre nézünk, és keressük a fejlődés lehetséges irányait.

Vezetői pályázatában milyen víziót tudott megfogalmazni, amely az elődök tiszteletben tartása mellett új fejlesztési irányokat határoz meg az intézménynek?

Véleményem szerint nagyon fontos az elődök munkájának megismerése és az elődök tisztelete is. Az összes elődömet, aki az OKRI-ban igazgatói tisztséget töltött be, nagyra becsülöm, többüket személyesen ismertem. Még ha beosztottként nem feltétlenül értettem egyet egyes döntésükkel, minden tevékenységükből tanultam. Amikor a vízióalkotás helyzetébe kerültem, ezekre az ismeretekre és tapasztalatokra tudtam építeni abban a tekintetben is, hogy az idők változásával mit szeretnék másképpen csinálni. Vezetői programomat három fő cselekvési kör határozza meg: aktualizálni szeretném az intézetben vizsgált kutatási témákat – hangsúlyosan a kétezzer-húszas évek kihívásainak és aktualitásainak fényében; habár eddig is jól fejlődtek az OKRI nemzetközi kapcsolatai, még inkább szeretnék nyitni a nemzetközi irányba; illetve szeretném, hogy az OKRI, mint a Legfőbb Ügyészség tudományos és kutató intézménye, tevékenységével fokozottan támogassa az ügyészi munkát.

Az elmúlt hónapok távlatából hogyan látja, mi valósult meg ezen tervek közül? Mit tart jelenleg a legnagyobb kihívásnak?

Miután volt lehetőségem az intézet működését belülről megismeri, a kinevezésem óta nem kellett váratlan kihívással szembesülnöm. A legnagyobb kihívásnak a csoportban való munkálkodást tekintem. A COVID időszak atomizáló lezárásai nehéz helyzetbe hoztak minket abból a szempontból, hogy

a kutatómunka, a kutatócsoportban való működés nehezzé vált. Az intézetben különböző végzettségű – túlnyomó részt jogász, azon túl szociológus, pszichológus, statisztikus, közgazdász – kollégák dolgoznak. Fontos lenne, hogy egymást segítsük a tudásunkkal: természetesen egy jogász nem feltétlenül ért annyira a szociológiai kérdésekhez vagy a kutatásmódszertanhoz, viszont egy kiválóan összeállított kutatási kérdőív is igényelheti a jogi szempontból egzakt megfogalmazást, pontosítást. Ami újdonságot jelent az intézet munkájában, az az együttműködés, amikor a szakmák folyamatos konzultációval segítik/kiegészítik és felhasználják egymás tudását. Be kell valljam, ez egy lassan alakuló folyamat, mivel a „kutatói öntudat” alkalmanként megakadályozza annak beáramlását, hogy a siker érdekében szükséges más tudományterületek bevonása.

Professzor asszony mit tekint szakmai ars poeticájának?

Vezetőként az egyik fő feladatomban a kollégák munkájának értékelését tekintem: szükséges folyamatos visszajelzést adni. Természetesen inspirálóan hat egy pozitív visszajelzés, ugyanakkor vezetőként azt látom, hogy a probléma vagy megakadás érzékelését is vissza kell jelezni. Kiemelkedő fontosságúnak tartom a kutatói munka folyamatos nyomon követését és a kollégák koordinálását abban, hogy milyen módon jutnak eredményre. Intézetünkben a kutatói munka szabadsága adott, ugyanakkor mikéntjének nyomon követése aktív vezetői figyelmet igényel az esetlegesen szükséges korrekciók időben történő kommunikálásához. Vezetőként feladatom képviselni, hogy az eredmény, amit leteszünk az asztalra, az hiteles és megfogadandó legyen. Ezen túl nagyon fontosnak tartom, hogy minden nehézségével együtt szeressük, amit csinálunk, és jó kapcsolatban legyünk a munkatársainkkal, hiszen szinte több időt töltünk a munkahelyünkön, mint otthon, ezért kiemelkedően fontos a munkatársak közötti kapcsolat. Nem kell szeretnünk egymást, de tudnunk kell tisztelni egymás értékeit, figyelembe venni egymást és valóban számítani egymásra.

Hogyan segítik az intézetben folyó kriminológiai kutatások a bűnüldöző szervek és az ügyészi szervezet munkáját?

Egy három elemű tevékenység révén tudjuk megvalósítani támogató közreműködésünket. Egyrészt a kutatási eredmények alapján létrehozunk olyan gyakorlati útmutatókat, amelyek segítik az ügyészek és az igazságszolgáltatás más közreműködőinek mindennapi munkáját; felmerülő kérdés esetén a kollégák fel tudják lapozni azt az ajánlást, útmutatót, amelyet az OKRI az eredményei alapján megfogalmazott. A kutatásaink számos esetben megyei és országos

szintű aktakutatásokon alapulnak, így például javaslatot tudunk tenni az országos egységes gyakorlatra. Másrészt rendszeresen szervezünk képzéseket az ügyészek számára, valamint konferenciákat nyílt hozzáféréssel külső szakemberek számára, ahol egy szélesebb szakmai körnek lehetősége van megismeri az intézetben folyó munkát és annak gyümölcseit. Harmadrészt, eredményeinket igyekszünk beépíteni az oktatásba: például az NKE Rendészettudományi Karán én szerkesztettem az első kriminológiai tankönyvet (Barabás, 2020). Az abban foglaltak a legjobb hazai szakemberek közreműködésével készültek – köztük több OKRI-s kolléga is – annak érdekében, hogy a legfrissebb ismereteket becsatornázzuk az oktatásba, így amikor a hallgatók kikerülnek a gyakorlatba, kurrens tudás birtokában kezdhetik el hivatásukat gyakorolni. E három elem egyidejű megvalósulását szemlélteti például a közelmúltban a csekély súlyú és nagy volumenű korrupciós ügyek elhatárolási szempontjait vizsgáló, az Európai Unió HERCULE III programja által támogatott kutatásunk, a CRITCOR projekt. Az OKRI által vezetett nemzetközi együttműködésben, nyolc országgal együtt, két éven keresztül vizsgáltuk, hogy milyen elvek mentén zajlik ez Európában. A nemzetközi tapasztalatokat is figyelembe véve (a nemzetközi tudományos közösségnek szánt publikációk mellett) egy nagyon gyakorlatias, támpontokat adó toolkitet, úgynevezett útmutatót hoztunk létre a hazai szakemberek számára, ami jól használható ilyen ügyekben az ügyészi munka során. Az eredményeket szakmai-tudományos rendezvényeken is bemutattuk, hogy azt a szélesebb szakmai közösség is megismerhesse, valamint az egyes részt vevő országok hazai szabályozásáról és gyakorlatáról egy, az oktatásban is jól felhasználható, összefoglaló kötet is készült.

2022-ig igazgató asszony volt a Kriminológiai Tanulmányok éves periodika felelős szerkesztője, így testközelből van lehetősége ismerni egy tudományos kiadvány életét. Hogyan látja a Kriminológiai Tanulmányok, illetve a Belügyi Szemle helyét, szerepét a hazai tudományterületi periodikák között?

A Kriminológiai Tanulmányok éves periodika: évente egyszer foglalja össze a legújabb kutatási eredményeket. Bár nyitott külső szerzők felé is, de a jelenlegi gyakorlat szerint a kötet elsősorban a kutatóink által írt tanulmányokat tartalmazza, amin szeretnénk változtatni a jövőben. A Belügyi Szemle ennél jóval tágabb kört ölel fel, hiszen ott havi rendszerességgel jelennek meg az érdekes és széles tudományterületet lefedő tanulmányok. Mivel úgy látom, hogy jelenleg egyfajta publikációs túltengésben szenvedünk, fontos, hogy a bevett folyóiratok színvonalát – mint a hetvenéves Belügyi Szemle vagy az idén hatvanéves Kriminológiai Tanulmányok – megőrizzük, és megfelelő elvárásrendszerrel

fogadjuk be a publikációkat. A folyóiratok szempontjából létfontosságú, hogy ezeket a vezető szerepeket megtartsuk, így a legjobb szerzőktől kaphatunk közleményeket. Ez egyaránt megadja a rangot a folyóiratnak és a szerzőnek is. Ennek a másik oldala, hogy mind az egyetemi, mind a tudományos életben egyfajta publikációs kényszerben vannak a szerzők, amiért szükség van sok folyóiratra, ezért is olyan fontos a minőségi elvárás.

Az OKRI minden évben közzéteszi a folyó évre vonatkozó munkatervét, illetve az előző év eredményeinek összefoglalását. Milyen tervei vannak az intézetnek 2023-ra? Milyen eredményeket sikerült elérni 2022-ben?

Habár az idei tervünk már megvan, az interjú időpontjában még nem hagyta jóvá az intézet Tudományos Tanácsa, amelynek tagjai a legfőbb ügyész és a büntetőjogi helyettese, továbbá külső szervezetek (Belügyminisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Országos Rendőr-főkapitányság, OBH, BVOP) és egyetemek képviselői. Valamennyien kiegészíthetik, javaslatot is tehetnek a tervekkel kapcsolatban. Ennek fényében, bár végleges munkaterről még nem tudok beszámolni, a kutatásokat illetően azonban elmondhatom, hogy – az akadémiai tudás jelentőségének elismerése mellett – erős hangsúlyt helyezünk a mindennapi gyakorlatot támogató kutatásokra, amelyek mind az ügyészség, mind a partnerszervezetek részére hasznosak és tehermentesítők a mindennapi munka szempontjából.

Minden év novemberében az OKRI is kiveszi részét a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából szervezett rendezvénysorozaton: 2022-ben „Bűnözéskutatás a XXI. században” címmel szerveztek online konferenciát. Milyen tapasztalatai vannak az online konferenciák térnyerésével és hatékonyságával kapcsolatban?

Az online világ térnyerése a COVID helyzettel kezdődött: mindannyiunkat ez kényszerített rá a digitális részvételre. Kezdetben ennek több buktatója volt, hiszen akkor ismerkedtünk az online technológia alkalmazásával, hasonlóan az egyetemi online oktatáshoz. Az online formának is megvannak az előnyei és hátrányai, ezért adott helyzetben mindig mérlegelni kell, hogy melyiket választjuk. Az online konferencia tágabbra nyitja a részvétel lehetőségét, a fizikai vagy pénzügyi akadályoztatással bírók is részt tudnak venni az eseményen. Azt mondhatom, hogy jók a tapasztalataink: eleinte, amikor vitát próbáltunk kezdeményezni egy-egy témát illetően, a résztvevők nem szívesen kapcsolódtak be vagy nehezen használták a technikát. Most már nagyon jó viták alakulnak ki és értékes hozzászólások érkeznek egy-egy online rendezvényünkön. A nemzetközi

életben is nagyon hasznos, hogy a takarékosági szempontok teljesülése mellett részt tudunk venni külföldi rendezvényeken. Mindezzel együtt továbbra is a személyes részvétel pártolója vagyok; amint lehet, szeretnék visszatérni arra, hogy személyesen legyünk jelen, mert az embereknek fontos az egymással történő személyes kommunikálás. Tapasztalhattuk mindannyian, hogy például a rendezvény szünetében jönnek létre egy-egy kávé mellett a legjobb szakmai megbeszélések és együttműködések. Ezt nem lehet a digitális térben megvalósítani. A jövőt nem a hibrid eseményekben látom, hanem az elérendő célhoz igazított részvételi forma helyes megválasztásában. Ha meg tudjuk valósítani, akkor érdemes a személyes részvételes konferenciákat választani, mert sok résztvevő esetén a hatékonyságot rontja a személytelenség. Tapasztalataim szerint azonban nagyon hatékony, ha kevés résztvevővel kerekasztal-beszélgetést tartunk online, különösen akkor, ha van lehetőség minden résztvevőnek arccal megjelenni a beszélgetésben, mivel így valamennyi résztvevő személyesen érzi megszólítva magát. Összességében: az online módot a szükség hozta, nagyon jól lehet alkalmazni egyes esetekben, más esetekben pedig a hatékonyság érdekében legyünk jelen és találkozzunk!

Milyen tapasztalatai vannak az online periodikák, mint a Belügyi Szemle vagy Kriminológiai Tanulmányok térnyerésével és hatékonyságával kapcsolatban?

Ha megtaláljuk azokat a forrásokat, ahol megismerhetők ezek a tartalmak – ráadásul sok esetben ingyenesen –, akkor azt nagyon hasznosnak érzem. Habár én könyvtárban nevelkedtem és szeretem a könyvtár illatát, hangulatát, ugyanakkor az egyéni kutatómunka – a megfelelő skillek birtokában – remekül folytatható az online térben is. A modern kor egy olyan vívmányának tartom a periodikákhoz való online hozzáférést, amit érdemes (ki)használni. Nézőpontom szerint ez a széles körű hozzáférhetőség nem vesz el a bevett, mértékadó folyóiratok értékéből, hiszen a magas tudományos besorolás megszerzéséért és megtartásáért folyamatosan meg kell küzdeni. Akinek ez a mérték számít – gondolva elsősorban a tudományos életre – képes különbséget tenni a források alkalmazhatóságában, illetve tudja, hogy a rangos hazai vagy nemzetközi folyóiratokban való megjelenés valódi értéket képvisel a szakmai előmenetel során.

Oktatói, kutatói, vezetői teendői ellátása után igazgató asszony mivel töltözik szabadidejében?

Nagyon szeretem a természetet, a természetjárást, feloldódom benne. Sokat kirándulunk a családdal és a kutyánkkal, aki a túrák nehéz pillanataiban mindig

húz minket előre és segít átlendülni a holtponatokon. Emellett nagyon szeretek úszni, jellemzően ekkor támadnak a legjobb szakmai gondolataim, mert ez olyan flow állapotot idéz elő bennem, ami remekül beindítja a kreativitásom. Gyakoriságát tekintve ez a két tevékenység hoz számomra leginkább feltöltődést, de nagyon kedvelek minden olyan kulturális és rekreációs, újrateremtésre inspiráló tevékenységet, amely hozzásegít ahhoz, hogy még eredményesebb legyek a munkámban, és hétfőn úgy tudjak bemenni a munkahelyemre: jó volt a töltekezés, de örülök annak is, hogy újra hétfő van.

Felhasznált irodalom

Barabás A. T. (2020). *Alkalmazott kriminológia*. Ludovika Egyetemi Kiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Szabó Cs. & Fazekas-Pátyodi Sz. (2023). „Tisztelet az elődöknek, nyitottság a jövőnek”. Interjú Barabás Andrea Tünde professzor asszonnyal, az Országos Kriminológiai Intézet igazgatójával. *Belügyi Szemle*, 71(3), 551–558. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.3.12>